

O b s a h tohoto čísl :

Minulost v nových souvislostech /Milan Hůbl/

Kde jsme a kam to vlastně spějeme? /Luboš Kohout/

Poznámka k "Odpovědi" V. Tesařové /Karel Čejka/

Milan Hůbl

M i n u l o s t v n o v ý c h s o u v i s l o s t e c h

/Maďarsko 1956, Československo 1968, Polsko 1981/

Hořnota historických jevů není obsažena ve faktu jako cukr v o-
vocí, ale je produktem určité kultury - bylo řečeno v polemice mezi
českými historiky v roce 1931. Historický časový odstup teprve umož-
ňuje vidět minulost a její jevy v nových souvislostech s dalším vývo-
jem a všimnout si i těch jejích rysů, které jejich první účastníci
ve chvíli, kdy se udály, nemohli dosti postřehnout a tím méně plně
pochopit. Zhodnotit uplynulou dobu, její události i jednající posta-
vy lze vždy mnohem lépe tehdy, když je již znám další vývoj v jeho
kontinuitě i diskontinuitě a v dalším časovém i širším prostorovém
kontextu. Komparace historických jevů umožňuje objevit jejich hlubší
smysl a ve stejné historické materiálu objevit nové jevy, které jakoby
teprve vyjevil či vyvolal ve vývojce času.

Polský vývoj od srpna 1980 do 13. prosince 1981 byl jakousi his-
torickou vývojkou, umožňující z dobového filmu událostí v Maďarsku
v r. 1956, Československu 1968 vyvolat ty jeho hlubší souvislosti,
jež byly v dobovém pohledu současníků zastíněny a nyní jakoby vystou-
pily na povrch v ostrých a mnohem jasnějších konturách. Mohu přitom
do jisté míry navázat na úvahu, kterou jsem napsal k desátému výročí
polského "październiku" 1956 a maďarských událostí ze stejné doby
/článek "1956-1966", Literární noviny č. 43, 1966, str. 9/. Tradiční
socialistická představa o budoucím uspořádání společnosti byla zalo-
žena na axiomatu, že v socialismu zanikne zbožní výroba, zmizí peněž-
ní tržní vztahy a budou nahrazeny přímým rozdělováním. Čím rozvinu-
tější hospodářství země, tím rychlejší překonání tržních vztahů,
soudil v tradičním duchu program Komunistické internacionály z roku
1928. Plodem tohoto pojetí byl administrativně byrokratický systém
řízení hospodářství, který nahrazoval ekonomické páky mechanismy
jiných nástrojů, schopných lámat odpor a překidat zemi.